

دانشگاه گوارانگی و منابع طبیعی

نشریه کارآفرینی در کشاورزی

جلد ششم، شماره دوم، تابستان ۱۳۹۸

<http://jead.gau.ac.ir>

صفحات: ۲۹-۴۰

DOI: 10.22069/jead.2021.18531.1432

پیامدهای توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی؛ با استفاده از تکنیک چرخ‌های آینده (مورد پژوهی: روستای زردویی شهرستان پاوه)

شهپیر گراوندی^{۱*}، روناک کاکه آذر^۲، بابک لرستانی^۳

استادیار و عضو هیات علمی گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه

^{۲،۳} کارشناس ارشد، گروه ترویج و آموزش کشاورزی، دانشکده کشاورزی، دانشگاه رازی، کرمانشاه

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۸/۱۸؛ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۹/۰۵

چکیده

کشاورزی در ایران اغلب به صورت معیشتی است و اغلب کشاورزان از سطح زندگی مناسبی برخوردار نیستند. در این راستا، توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه در مناطق روستایی به عنوان راهکاری مناسب جهت بهبود وضع زندگی روستائیان و همچنین توسعه روستایی مورد توجه قرار گرفته است. از این رو، هدف تحقیق حاضر آن بود که به مطالعه پیامدهای توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی با استفاده از تکنیک چرخ‌های آینده در روستای زردویی از توابع شهرستان پاوه پرداخته شود. جامعه مورد مطالعه صاحبان کسب و کار در روستای زردویی بودند که تعداد ۱۲ نفر از آن‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند مورد مصاحبه و بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه در روستای زردویی، ۴ پیامد درجه اول، ۱۱ پیامد درجه دوم، ۱۶ پیامد درجه سوم و ۵ پیامد درجه چهارم را به وجود آورده است. پیامد درجه اول شناسایی شده عبارتند از: اشتغال‌زایی، ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستائیان، احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه و معروف شدن روستا می‌باشد. با توجه به پیامدهای مثبت شناسایی شده، لازم است که مسئولان و برنامه‌ریزان توسعه، حمایت مالی، تصویب بودجه لازم، قوانین حمایتی، راه‌اندازی کلاس‌های آموزشی ترویجی و برنامه‌های تشویقی به منظور توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی را در سرلوحه برنامه‌های خود قرار دهند.

واژه‌های کلیدی: کسب و کار کارآفرینانه، توسعه روستایی، کارآفرینی، پیامدها، تکنیک چرخ‌های آینده.

مقدمه

در عصر حاضر توسعه روستا بیش از گذشته با پدیده‌های کارآفرینی و ایجاد کسب و کارهای روستایی سر و کار دارد. مؤسسات و شخصیت‌های رواج دهنده توسعه روستایی، ایجاد کسب و کارهای

روستایی را به منزله‌ی یک مداخله‌ی راهبردی می‌دانند که می‌تواند فرآیند توسعه‌ی روستایی را تسریع بخشد (تجدیدی و وکیل‌الرغایا، ۱۳۹۵). در این میان کسب و کارهای کارآفرینانه از اهمیت مضاعفی برخوردار می‌باشند. این کسب و کارها به دلیل برخورداری از ویژگی‌هایی مانند: استقلال، خودشکوفایی، سودآوری،

* نویسنده مسئول: Sh.geravandi1@gmail.com

ادامه سعی شده است به بررسی ادبیات مرتبط با این حوزه پرداخته شود.

مرور ادبیات: مروری بر ادبیات و مستندات مرتبط با موضوع پژوهش نشان داد کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی، مزایای متعددی را برای جامعه هدف خود به ارمغان می‌آورند. در این خصوص نتایج ماکسیمو و همکاران^۱ (۲۰۱۶)، بایروا و همکاران (۲۰۱۴) و توحیدی و وکیل‌الرعا (۱۳۹۵) نمایانگر آن است که کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی با ایجاد اشتغال و تولید سرمایه، می‌توانند به توزیع عادلانه‌تر درآمدها در جامعه و کاهش فقر کمک نمایند. پاتل و چاودا^۲ (۲۰۱۳) و تقی بیگی و همکاران (۱۳۹۳) در پژوهش خود به ابعاد دیگری از مزایای کسب و کارهای روستایی اشاره می‌کنند. آن‌ها بر این باورند کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی فرصتی بسیار مهم برای کاهش مهاجرت روستائیان و مهاجرت معکوس افراد از شهر به روستا را فراهم می‌آورد. به‌زعم مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۳)، افراد مهاجر ماهر می‌توانند منجر به اشتغال‌زایی بیشتر در مناطق روستایی شوند. کوشالاکشی و راگوراما^۳ (۲۰۱۲) در سطحی کلان‌تر به موضوع کسب و کارهای کارآفرینانه پرداخته‌اند. نتایج آنان نشان داد کارآفرینی روستایی و توسعه کسب و کارهای روستایی نه تنها وسیله‌ای برای ایجاد فرصت‌های شغلی در روستاهاست، بلکه می‌تواند در توسعه کشاورزی و حتی توسعه شهری کشورهای در حال توسعه هم نقش بسزایی داشته باشد. نتایج پژوهش قلی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) و شیخ و همکاران^۴ (۲۰۱۱) نشان داد کسب و کارهای روستایی می‌تواند به ارتقاء جایگاه اجتماعی زنان کمک شایانی نمایند.

بازاریابی منعطف و استفاده کارآمدتر از منابع موجود و نوآوری (Stankovic et al., 2018) می‌تواند منجر به رشد اقتصادی، تنوع بخشی به درآمدهای روستائیان، اشتغال‌زایی و فرصت‌های کارآفرینانه (Bairwa et al., 2014)، ایجاد ارزش افزوده در مناطق روستایی (Stanton, 2000) تحقق توسعه پایدار و توسعه یکپارچه نهادهای رسمی و غیررسمی روستایی شوند (Abraham et al., 2015). علاوه بر موارد ذکر شده، توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه می‌توانند بسترساز کاهش مهاجرت و افزایش مهاجرت معکوس (مهاجرت از شهرها به روستا) نیز باشند (تقی بیگی و همکاران، ۱۳۹۳).

از این رو طی دهه‌های گذشته راه اندازی و توسعه کسب و کارهای روستایی با حمایت دولت و سایر نهادهای ذی‌ربط رشد دوچندان یافته است. لذا بررسی اثر و پیامدهای این کسب و کارها از دید خود مردم روستا می‌تواند به ترسیم آینده‌ای بهتر برای تعیین ساز و کار آن‌ها موثر باشد. منطقه اورامانات در استان کرمانشاه از جمله مناطقی است که توسعه کسب و کارهای روستایی به لحاظ مطلوبیت شرایط اجتماعی، آب و هوایی، گردشگری و فرهنگی و... در آن بسیار رونق یافته است. روستای زردویی یکی از روستاهای پیش‌رو این مناطق در توسعه کسب و کارهای کارآفرینان روستایی است که به‌عنوان روستای بدون بیکاری در این تحقیق مورد بررسی و مطالعه موردی قرار گرفته است.

با توجه به اهمیت کسب و کارهای روستایی در توسعه روستا و همچنین اقتصاد خانوارهای روستایی محققان زیادی به بررسی کسب و کارهای روستایی پرداخته‌اند، اما در بین این تحقیقات خلاء تحقیقاتی در خصوص پیامدهای توسعه کسب و کارهای روستایی دیده می‌شود. از این رو به‌دلیل این خلاء در

1. Maksimov et al.
2. Patel & Kirit
3. Kushalakshi and Raghuram
4. Shaikh et al.

زرتشتیان است. شایان ذکر است که این روستا از قدیمی‌ترین روستاهای بخش باینگان بوده و وجود گور دخمه‌های تاریخی متعلق به قبل از اسلام و مقبره "آمامدران"^۴، باغات انار متعدد و زیبا که در دل کوه تعبیه شده‌اند، برگزاری جشن‌های محلی "جشن انار و جشن آگر"^۵، آب و هوای مساعد و ... سبب شده تا این روستا به‌عنوان یکی از روستاهای هدف گردشگری در غرب کشور مطرح گردد. به‌گونه‌ای که این روستا در سالیان گذشته یکی از پربازدیدترین روستاهای غرب کشور بوده و سالانه تعداد زیادی توریست داخلی و خارجی از این روستای زیبا دیدن می‌کنند، بر اساس اعلام مسئولین محلی این روستا اولین روستایی است که بیکاری در آن وجود ندارد و همه افراد به حرفه‌ای مشغول می‌باشند و دارای کسب و کار هستند. از جمله کسب و کارهای رایج در بخش کشاورزی تولید انار و انجیر در باغات این روستا و زنبورداری است. هم‌چنین تولید گیوه و کوردینه (بازی مشابه شطرنج) و قلم‌زنی سبب توسعه فعالیت‌های اقتصادی غیرکشاورزی به‌ویژه در بخش صنایع دستی در روستا شده که با استقبال چشم‌گیر بازدیدکنندگان مواجه شده است. تولید نان ساجی نیز در بخش فرآوری و صنایع تبدیلی رشد چشم‌گیری در روستای زردویی داشته و موجبات اشتغال تعداد کثیری از جوانان روستا را فراهم نموده است (رستمی و حیدری، ۱۳۹۷).

مواد و روش‌ها

در پژوهش موردی حاضر سعی شد با استفاده از تکنیک چرخ‌های آینده^۶ به مطالعه پیامدهای توسعه کسب و کارهای روستایی در روستای زردویی پرداخته شود. لازم به ذکر است چرخ یا حلقه آینده،

بر طبق مرور ادبیات انجام شده به‌نظر می‌رسد توسعه کسب و کارهای روستایی به‌عنوان عاملی برای کاهش فقر روستایی، نابرابری اقتصادی، کاهش مهاجرت، کاهش بیکاری و توسعه مناطق روستایی کم درآمد دارای اهمیت بسزایی باشد.

دسته‌ای دیگر از مطالعات به چالش‌های کسب و کارهای کارآفرینانه اشاره کرده‌اند. در این راستا، نتایج توحیدی و وکیل‌الرعیایا (۱۳۹۵) نشان داد موانع و چالش‌ها را می‌توان به چهار دسته کلی شامل: کارکردهای روستا، نقش دولت در توسعه روستا، مسایل و مشکلات روستاها و اهداف توسعه روستاها در نظر گرفت. علاوه بر این یافته‌ها نشان داد رابطه توسعه کسب و کارها در روستاهای سمنان با کارکرد توسعه و نقش دولت و اهداف توسعه در روستاها مثبت بوده و بامسایل و مشکلات روستاها منفی می‌باشد. هم‌چنین نتایج تقی بیگی و همکاران (۱۳۹۳) نیز نشان داد مهم‌ترین موانع توسعه کسب و کارهای روستایی به‌ترتیب: موانع شخصیتی، فردی، اقتصادی، خانوادگی و دولتی می‌باشند. نتایج لیخانیایا و ماسن^۱ (۲۰۱۴) نشان داد کسب و کارهای روستایی با کمبود منابع مالی و مهارت مواجه هستند و همین عوامل بر روی موفقیت آن‌ها تاثیر گذاشته است.

معرفی روستای زردویی: روستای زردویی که با نام‌هایی همچون روان یا روان زردویی^۲ که هم‌چنین با نام آتورگه^۳ (به‌معنای آشکده) نیز شناخته می‌شود، روستایی از توابع بخش باینگان شهرستان پاوه در استان کرمانشاه است. این روستا در دهستان ماکوان قرار دارد و دارای ۲۵۸ خانوار است.

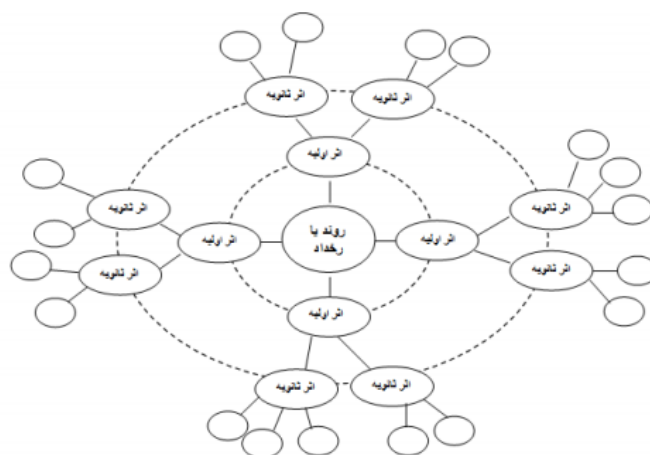
روستای زردویی از روستاهای ما قبل اسلام می‌باشد و به‌عقیده مردم روستا نام زردویی به‌معنای

4. Amamedran
5. Agr
6. Future wheels

1. Lekhanya & Mason
2. Ravan-E Zardui
3. Atoorgah

تا به شناسایی مشکلات و فرصت‌های بالقوه و محصولات، خدمات و بازارهای جدید کمک کنند و تاکتیک‌ها و راهبردهای بدیل را ارزیابی کنند. به‌طور کلی حلقه آینده روشی برای سازماندهی تفکر و پرسش درباره آینده است، این روش نوعی طوفان فکری منظم است (کیقبادی و ملکی‌فر، ۱۳۹۳). در چرخ آینده طوفان مغزی تا زمانی ادامه می‌یابد که برآیند فکری افراد دیگر موضوع جدیدی را شناسایی نمایند (شکل ۱) (امینی و دهنویه، ۱۳۹۴).

روشی برای شناسایی و دسته‌بندی پیامدهای درجه اول، دوم و سوم روندها، رویدادها، موضوعات نوپدید و تصمیم‌های محتمل آینده می‌باشد. هر چند چرخ آینده روشی ساده و تنها نیازمند یک برگ کاغذ سفید، یک خودکار و یک یا چند ذهن خلاق است، اما یکی از قدرتمندترین روش‌های کشف آینده به‌شمار می‌آید. هم‌اکنون آینده پژوهان، استادان دوره‌های آینده پژوهی، برنامه‌ریزان شرکتی و مشاوران سیاست عمومی در سراسر دنیا از حلقه آینده استفاده می‌کنند

شکل ۱- مفهوم زیربنایی چرخ‌های آینده (منبع: امینی و دهنویه، ۱۳۹۴)

مجموع ۶ جلسه با میانگین زمانی ۲۵ تا ۴۰ دقیقه در طول یک ماه با مشارکت کنندگان تشکیل شد. همان‌طور که ذکر شد با راه‌اندازی طوفان اندیشه به شناسایی پیامدهای کسب و کارهای روستای زردویی پرداخته شد. در این راستا، یکی از داوطلبان روستا را به‌عنوان تسهیل‌گر انتخاب شد و کاغذ و ماژیک را در اختیار وی قرار داده شد تا بعد از بحث و تبادل نظر با سایر افراد، پیامدهای مورد نظر را بر روی کاغذ مربوطه و در قالب نمودار درج نماید، بدین ترتیب که نام یک روند یا رویداد را که در این تحقیق کسب و کارهای روستایی است در وسط برگ کاغذ نوشته شد و سپس دایره‌های کوچکی از مرکز به سمت بیرون

در ابتدا تیم پژوهش که متشکل از ۵ نفر بود. با استفاده از روش نمونه‌گیری هدفمند ۱۲ نفر از صاحبان کسب و کار روستای زردویی (تولید گیوه، منبت کاری، قلم‌زنی، تولید تابلو فرش و گلیم، پرورش پرندگان بومی) را شناسایی و در مسجد قدیمی روستا دور هم جمع نمودند. در این جلسه سعی شد توضیحات مقدماتی در مورد اهداف پژوهش به مخاطبان ارائه شود و اعتمادسازی مقدماتی صورت گیرد. در این خصوص، تیم پژوهش به‌همراه مشارکت کنندگان به بازدید از کسب و کارهای مختلف روستایی پرداختند. لازم به ذکر است که مشارکت کنندگان در بازه سنی ۳۵ تا ۵۲ سال قرار داشتند و در

عنوان نمایند. بدین صورت روایی یافته‌ها از طریق بازخورد به مخاطبان مورد تایید قرار گرفت.

یافته‌ها

پس از اجرای تکنیک چرخ‌های آینده و طوفان اندیشه نمودار پیامدهای توسعه کسب و کارهای روستای زردویی توسط مشارکت کنندگان در پژوهش مشخص و استخراج شد که نتایج آن در شکل شماره ۲ ارائه شده است. در این نمودار پیامدهای درجه اول در سطح اول و پیامدهای درجه دوم و سوم به ترتیب در سطح‌های بعدی و متناسب با پیامدهای درجه اول مربوطه قرار می‌گیرند. هم‌چنین برای تعیین اولویت هر یک از پیامدها از مشارکت کنندگان خواسته شد تا متناسب با اولویت هر یک از پیامدهای درجه اول به آن‌ها از ۱ تا ۵ (۱=خیلی کم، ۲=کم، ۳=متوسط، ۴=زیاد، ۵=خیلی زیاد) امتیاز بدهند.

رسم شد. تأثیرات یا پیامدهای اصلی (درجه اول) را در دایره‌های حلقه اول نوشته شد. آنگاه تأثیرات درجه دوم همه‌ی تأثیرات اولیه را رسم شد که دومین حلقه را تشکیل می‌دهند. این کار تا جایی ادامه یافت که تصویر معناداری از پیامدهای کسب و کار روستای زردویی آشکار شد. با انجام این کار ذهن مردم روستا مشغول ساختن آینده و توسعه کسب و کار خواهد شد به عبارتی با انجام این پروژه آینده را خود صاحبان کسب و کار برای خود ترسیم خواهند کرد تا اینکه در انتظار آن بنشینند. این تأثیرات یک نوع نقشه ذهنی از آینده به وجود می‌آورند که به مثابه‌ی ساز و کار بازخورد برای انگیزش نو اندیشی عمل می‌کند.

پس از استخراج پیامدهای شناسایی شده از لایه‌های ذهنی مخاطبان، موارد در قالب یک نمودار در اختیار مشارکت کنندگان قرار گرفت و از آن‌ها خواسته شد که در مورد پیامدها به بحث بپردازند و اگر خواهان تغییر و یا جا به جایی در نمودار هستند، دلایل خود را

شکل ۲- پیامدهای ایجاد کسب و کار کارآفرینانه روستایی در روستای زردویی

همان‌طور که در نمودار مشخص است برای توسعه کسب و کارهای روستای زردویی، ۴ پیامد درجه اول شامل: اشتغال‌زایی، ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستاییان و بین روستاییان، احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه و

معروف شدن روستا شناسایی شد. ضمن آن‌که برای هر یک از پیامدهای درجه اول هم پیامدهای درجه دوم تعریف شد که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

- ✓ برای اشتغال‌زایی سه پیامد درجه دوم شامل: مهاجرت معکوس، بهبود وضعیت معیشت روستاییان و توانمند شدن زنان روستایی (به‌خصوص زنان سرپرست خانوار)
- ✓ برای ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستاییان نیز سه پیامد درجه دوم شامل: تشکیل گروه آتورگه، انجام اقداماتی در خصوص حفظ منابع طبیعی و انجام زیر ساخت‌هایی جهت بهبود زیر ساخت‌های روستایی
- ✓ برای احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه دو پیامد: افزایش توریست در ایام خاصی از سال و سرکشی مسئولین و مقامات به روستا
- ✓ برای چهارمین پیامد درجه اول یعنی معروف شدن روستا، سه پیامد درجه دوم شامل: شکوفا شدن استعدادهای روستا، مهاجرت معکوس و سوء استفاده از برند روستای زردویی تعریف شد. در جدول ۱، امتیاز مربوط به هر یک از پیامدها که توسط صاحبان کسب و کار به آن‌ها اختصاص داده شده، آمده است.

جدول ۱- امتیازهای مربوط به پیامدهای درجه اول

ردیف	عنوان پیامد	امتیاز
۱	اشتغال‌زایی	۵
۲	معروف شدن روستا و کسب شهرت برای آن	۴
۳	احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه (جشن انار و...)	۳
۳	ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستاییان	۳

فروش می‌رسند. ضمن آن‌که بازار تقاضا برای این محصولات بسیار داغ‌تر از سایر محصولات مشابه است. برگزاری نمایشگاه در سایر استان‌ها و حتی سایر کشورها (ایتالیا و...) خود گواهی است برای شهرت جهانی این روستا که هر روزه بر مقدار آن اضافه می‌شود. هر چند به تازگی تعدادی از دلان با سوء استفاده از برند این روستا اقدام به فروش محصولات بی کیفیت خود می‌کنند که این امر نظارت بیشتر مسئولین امر را می‌طلبد.

پیامد احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه همچون: جشن آتش (ناگر) و جشن انار و ... با کسب ۳ امتیاز (اهمیت متوسط) از دیگر پیامدهای مثبت توسعه کسب و کارهای روستای زردویی است که توسط صاحبان کسب و کار روستا مطرح شد. بعد از توسعه کسب و کارهای روستایی توجه به فرهنگ‌های بومی و قومی و قبیله‌ای نیز جایگاه ویژه‌ای یافته است

براساس امتیازات جدول ۱، اشتغال‌زایی با کسب ۵ امتیاز (اهمیت بسیار زیاد) مهمترین پیامد ناشی از توسعه کسب و کارهای روستایی از دید صاحبان کسب و کار می‌باشد. در واقع با توسعه کسب و کارهای روستایی فرصت‌های شغلی در روستا توسعه یافته و برای تعداد بیشتری از مردم روستا اشتغال ایجاد خواهد شد که این خود سبب توسعه روستایی، بهبود معیشت روستاییان، مهاجرت معکوس (از شهر به روستا)، توانمندسازی زنان روستایی، توسعه شغل‌های غیرکشاورزی و ... خواهد شد.

پیامد معروف شدن روستا با ۴ امتیاز (اهمیت زیاد) در رتبه دوم پیامدهای مهم و اولویت‌دار توسعه کسب و کارهای روستایی قرار گرفت. امروزه محصولات تولید شده توسط صاحبان کسب و کارهای روستای زردویی (به‌ویژه صنایع دستی، رب انار و...) با قیمتی بسیار بالاتر نسبت به محصولات مشابه در بازار به

کارهای روستایی اصولاً بسیاری از مشاغل با یکدیگر دارای ارتباطهای شبکه‌ای خواهند شد. ضمن آن که وجود اهدافی مشترک برای روستائیان سبب می‌شود تا روستائیان بیش از گذشته با یکدیگر در تعامل و ارتباط باشند، ایجاد و توسعه کسب و کارهای روستایی، تأمین مواد خام و اولیه، همکاری جهت برگزاری جشن‌های محلی، همکاری جهت برگزاری نمایشگاه‌های فصلی در روستا، شرکت در نمایشگاه‌های داخل و خارج از کشور، تسریع و سهولت در خدمت‌رسانی به توریست‌ها، و... سبب شده تا جمعی از اهالی و صاحبان کسب و کار روستا با تشکیل گروهی محلی به نام جمعیت ناتورگه زمینه‌های مشارکت روستائیان را فراهم آورند که در این راستا بسیار موفق عمل کرده‌اند. حفظ منابع طبیعی روستا و توسعه زیرساخت‌های روستا از دیگر مواردی است که در نتیجه مشارکت عمومی روستائیان حاصل می‌شود.

جهت سهولت در درک موضوع و ارائه بهتر پیامدهای استخراج شده در خصوص پیامدهای توسعه کسب و کارهای روستایی کلیه پیامدهای درجه اول، دوم و سوم در جدول ۲ ارائه گردیده است.

همان‌طور که در جدول مشاهده می‌کنید برای توسعه کسب و کارهای روستایی توسط صاحبان کسب و کارها در روستا ۴ پیامد درجه اول، ۱۱ پیامد درجه دوم، ۱۶ پیامد درجه سوم و ۵ پیامد درجه چهارم استخراج شد.

به‌گونه‌ای که در حال حاضر برگزاری سالانه جشن‌های انار و هم‌چنین ناگر (آتش) جزئی از مراسمات روستای زردویی است که هم‌زمان با برگزاری این جشن‌ها نمایشگاه‌های متعددی جهت عرضه محصولات کسب و کارهای مختلف در روستا برگزار می‌شود. عرضه این محصولات هم‌زمان با برگزاری مراسمات جشن، با استقبال بازدیدکنندگان مواجه شده به‌گونه‌ای که در زمان برگزاری این جشن‌ها تعداد بازدیدکنندگان از روستا به‌طرز چشم‌گیری افزایش می‌یابد. در طی برگزاری این جشن‌ها معمولاً غالب محصولات تولیدی روستا از قبیل: محصولات کشاورزی (انار، عسل و ...)، دامی (روغن محلی، کره، ماست و ...) و صنایع دستی (گیوه، لباسهای محلی و...) به‌فروش می‌رسد و سود مناسبی را نصیب صاحبان کسب و کار می‌کند. تاثیر برگزاری این جشن‌ها به‌گونه‌ای است که پای مقامات و مسئولین را نیز به روستا باز کرده و در طول سال معمولاً چند تن از مقامات ارشد استانی از روستا بازدید می‌کنند. بازدید و سرکشی مسئولین نیز به‌خودی خود منشاء پیامدهای مثبتی است که از آن جمله می‌توان به بهبود و توسعه زیرساخت‌های روستا و افزایش اعتبارات مربوطه اشاره داشت.

پیامد ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستائیان نیز از جانب صاحبان کسب و کار با کسب ۳ امتیاز (متوسط) از دیگر پیامدهای اولویت‌دار توسعه کسب و کارهای روستایی معرفی شد. با توسعه کسب و

جدول ۲- پیامدهای درجه اول، دوم و سوم حاصل از توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه روستایی

ردیف	پیامدهای درجه اول	پیامدهای درجه دوم	پیامدهای درجه سوم
۱	اشتغال‌زایی	بهبود معیشت روستائیان	توسعه بافت روستا افزایش جمعیت روستا ازدواج جوانان افزایش انگیزه مردم روستا افزایش نقش اجتماعی زنان افزایش درآمد خانوار
۲	احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه	افزایش توریست در ایام خاصی از سال	برنامه ریزی منظم جهت توریست روستایی برگزاری نمایشگاه فروش محصولات اختصاص بودجه رفع برخی مشکلات روستا
۳	ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستائیان	تشکیل گروه ثاتورگه انجام اقداماتی در زمینه زیر ساخت‌های روستا انجام اقداماتی در زمینه منابع طبیعی	- - -
۴	معروف شدن روستا و کسب شهرت برای آن	مهاجرت معکوس شکوفای شدن استعدادهای روستا سوء استفاده از برند روستا	افزایش سرمایه‌گذاری در روستا ایجاد مشاغل جدید افزایش تحصیلات جوانان روستایی افزایش ارزش اقتصادی اراضی روستا کاهش کیفیت محصولات کاهش اطمینان مشتریان

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج بدست آمده از تحقیق حاضر حاکی از آن است که به‌دنبال توسعه کسب و کارهای روستایی در منطقه مورد مطالعه، اشتغال‌زایی مردم روستا به‌یژه زنان در حوزه‌های مختلف مانند: فرش‌بافی، تکه دوزی و ... به‌طور چشم‌گیری افزایش داشته است. توجه به این یافته از چندین جنبه حائز اهمیت می‌باشد؛ اول آن‌که اشتغال‌زایی می‌تواند منجر به رشد اقتصادی (الحداد و همکاران^۱، ۲۰۱۹) و مانع از مهاجرت نیروی کار جوان و جویای کار از عرصه روستایی شود (تقی‌بیگی و همکاران، ۱۳۹۳). در این

خصوص، مطیعی لنگرودی و همکاران (۱۳۹۰) نیز تایید می‌نمایند ایجاد مشاغل کوچک در روستا نه تنها باعث بازگشت مهاجران به روستا خواهد شد. بلکه مهاجران ماهر می‌توانند با بازگشت به روستا مشاغل جدیدی را با خود به‌همراه آورند. علاوه بر این به‌نظر می‌رسد اشتغال‌زایی در مناطق روستایی می‌تواند به تحقق اهداف توسعه پایدار نیز کمک شایانی نماید و فرصت‌های برابر کار و کسب درآمد و کاهش فقر را فراهم سازد. این مطلب توسط باس و همکاران^۲ (۲۰۱۷)، ماکسیمو و همکاران^۳ (۲۰۱۶)، و فراهانی و همکاران (۱۳۹۰) نیز مورد تایید قرار گرفته است. کند

2. Bose et al.
3. Maksimov et al.

1. Al-Haddad et al.

پسندتر شدن این کالاهای تولیدی شده است. علاوه بر این به دنبال توسعه این کسب و کارها و افزایش توریست، بسیاری از جشن‌های سنتی که به دست فراموشی سپرده شده بودند دوباره احیاء شده‌اند و مردم روستا بیشتر از گذشته بر فرهنگ مادی و معنوی خود افتخار و تاکید می‌کنند. نتایج پارلینسکا و همکاران^۴ (۲۰۱۵) نشان می‌دهد که اقدامات فرهنگی انجام شده در روستاها می‌تواند منجر به تقویت و توسعه کارآفرینی و توسعه کسب و کارهای کوچک در روستا شود.

ایجاد هماهنگی بیشتر بین روستاییان از دیگر پیامدهای درجه اول استخراج شده بود. بر طبق این یافته، تشکیل این کسب و کارها منجر به افزایش روحیه مشارکت در بین مردم روستا شده است. به گونه‌ای که آن‌ها دریافته‌اند که در قالب فعالیت‌های گروهی بهتر می‌توانند بقای خود را تضمین نمایند. همچنین آن‌ها به اهمیت روستا و حفظ منابع آن بیشتر آگاه شده و احساس مالکیت معنوی نسبت به روستا می‌نمایند. از این‌رو در کارهای عمرانی روستا نیز بیشتر شرکت کرده و خواهان حفظ بافت طبیعی روستا می‌باشند. این یافته توسط سیامباتی و پالازی^۵ (۲۰۱۵) مورد تایید قرار گرفته است.

در بین پیامدهای شناسایی شده تمامی پیامدها مثبت بودند به جز پیامد سوء استفاده از برند روستای زردویی که یک پیامد منفی است و ناشی از شهرت و شناخته شدن روستا به عنوان یک روستا با تولید محصولات سالم و ارگانیک است. این موضوع سبب شده تا برخی از دلالتان محصولات بی کیفیت خود را با استفاده از برند و اعتبار روستای زردویی به فروش برسانند که این امر خساراتی را برای تولید کنندگان

و کاوهای عمیق میدانی نشان داد این اشتغال‌زایی در حوزه زنان روستایی از نمود بیشتری برخوردار است. از این‌رو می‌تواند به ارتقاء جایگاه اجتماعی زنان و بهبود وضعیت درآمدی خانوار کمک شایانی نماید. نتایج پژوهش قلی‌پور و همکاران (۱۳۸۷) و شیخ و همکاران^۱ (۲۰۱۱) هم‌سو با این یافته می‌باشد.

معروف و مشهور شدن روستا از دیگر پیامدهای توسعه کسب و کارهای کارآفرینانه در روستای زردویی بود. بررسی‌های میدانی نشان داد توسعه این نوع کسب و کارها توانسته است منجر به پتانسیل‌سازی و جذب توریست در روستا شود. به عبارت دیگر با رونق این کسب و کارها و ورود مسئولین به روستا و معرفی روستا از طریق رسانه‌های محلی، گردشگران از مناطق مختلف کشور به ویژه استان کرمانشاه به روستای زردویی مراجعه نموده‌اند. مصاحبه‌ها نشان داد افزایش گردشگر، تقاضاهای جدیدی از جمله: خانه‌های بوم‌گردی، سفره خانه‌ها و ... را در روستا ایجاد کرده که تمامی این موارد منجر به بهبود اوضاع درآمدی، رفاهی و... در روستای هدف شده است. پاسنیکو^۲ (۲۰۱۸) نیز بر این باور است که کسب و کارهای کوچک روستایی می‌توانند به شغل آفرینی در مناطق روستایی کمک نمایند. مورا و کلجونیکوف^۳ معتقدند گردشگری روستایی و کشاورزی نیز می‌تواند تاثیر مثبتی بر کسب و کارهای روستایی بگذارد.

بر اساس نتایج پژوهش، احیاء فرهنگ‌های بومی منطقه از دیگر پیامدهای شناسایی شده در روستای زردویی می‌باشد. با توسعه کسب و کارها بسیاری از صنایع محلی و دست‌آفریده‌های بومی (گیوه و گلیم و...) دوباره شروع به کار کرده‌اند و خلاقیت تولیدکنندگان در این کالاها سبب بروز شدن و مشتری

4. Parlińska et al.
5. Ciambotti & Palazzi

1. Shaikh et al.
2. Pasnicu
3. Mura & Ključnikov

روستایی شهرستان اسلام آباد غرب. پژوهش‌های روستایی، ۲۵(۲): ۲۸۳-۳۱۰.

۳. توحیدی، ح. و وکیل‌الرعیای، ی. ۱۳۹۵. بررسی موانع و چالش‌های توسعه کسب و کار خانگی زنان در روستاهای شهر سمنان، همایش ملی نقش زنان در توسعه پایدار، دامغان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد دامغان.

۴. رفیعی‌فر، ش. ۱۳۹۵. بررسی نقش کسب و کارهای خانگی در توانمندسازی زنان، همایش بین‌المللی زنان و زندگی شهری، تهران.

۵. سعدی، ح. و حیدری، ف. ۱۳۹۱. تعاونی‌های کسب و کار خانگی در همدان (چالش‌ها و راهکارها). نشریه توسعه کارآفرینی، ۶(۲۰۱۳): ۷۸-۱۰۴.

۶. صادقلو، ط. حیدری ساربان، و. قلی‌زاده، س. ۱۳۹۶. ارزیابی ظرفیت‌های توسعه کارآفرینی در نواحی روستایی (منطقه مورد مطالعه: روستاهای دهستان بیزکی). نشریه جغرافیا و توسعه، ۴۹(۴): ۵۸-۳۷.

۷. علوی‌زاده، س. و الف، م. ۱۳۹۶. کارآفرینی و نقش آن در توسعه پایدار روستایی (مطالعه موردی: استان ایلام). فصلنامه علمی ترویجی فرهنگ ایلام، ۱۸(۵۶) و ۱۷۰-۱۵۴(۵۷).

۸. ف. و حیدری، م. ح. ۱۳۹۷. مطالعه موردی دستاوردهای اتاق فکر روستایی در روستای زردویی شهرستان پاوه؛ تجربه مدیریتی نوین در توسعه مناطق روستایی. مجله تحقیقات اقتصاد و توسعه کشاورزی ایران، ۲-۴۹(۴): ۶۹۰-۷۰۱.

۹. فراهانی، ح. و حاجی‌حسینی، س. ۱۳۹۲. ارزیابی ظرفیت‌های نواحی روستایی برای توسعه کارآفرینی و توانمندسازی روستاییان (روستاهای بخش شمال استان بوئین زهرا). پژوهش‌های روستایی، ۴(۴): ۷۴۸-۷۱۵.

۱۰. فراهانی، ح.، رسولی‌نیا، ز. و صدقی سراسکانرود، ز. ۱۳۹۳. عوامل اثرگذار بر رشد کارآفرینی در نواحی روستایی (مورد مطالعه: دهستان جابر انصار در شهرستان آبدانان). اقتصاد فضا و توسعه روستایی، ۳(۹): ۱-۱۶.

روستا به‌همراه داشته است. با توجه به یافته‌های پژوهش پیشنهادهای زیر را می‌توان ارائه داد:

لازم است که دولت حمایت مالی از این نوع کسب و کارها را در قالب وام‌های کم بهره کوتاه مدت فراهم آورد، تا بدین وسیله بتوان به رشد و توسعه این گونه کسب و کارها کمک نمود. همچنین دولت باید در تدوین برنامه‌های توسعه‌ای این نوع کسب و کارها را در اولویت قرار داده و قوانین حمایتی، اعتبارات و بودجه لازم را برای آن‌ها تدوین نماید. علاوه بر این به مسئولان و برنامه‌ریزان مربوطه در استان پیشنهاد می‌شود جهت توانمندسازی روستاییان و توسعه این گونه کسب و کارها در مناطق روستایی اقدام به برگزاری کلاس‌های آموزشی و توانبخشی به روستاییان کم درآمد و مشتاق بپردازند.

افزون بر موارد ذکر شده، مسئولان باید با ارائه برنامه‌های تشویقی و معرفی کسب و کارهای روستایی در رسانه‌های محلی و ملی سبب افزایش انگیزه روستاییان در راهاندازی این نوع از فعالیت‌های کارآفرینانه در مناطق روستایی شوند. با توجه به سوء استفاده از برند این روستا، به صاحبان کسب و کارها پیشنهاد می‌شود در طراحی بسته بندی محصولات خود هوولوگرام‌هایی را در نظر بگیرند که امکان جعل آن وجود نداشته باشد.

منابع

۱. بوذرجمهری، خ.، رومیانی، الف. و اسماعیلی، آ. ۱۳۹۳. بررسی عوامل مؤثر بر رشد کارآفرینی در تقویت جوامع روستایی در راستای توسعه پایدار، همایش ملی چشم انداز توسعه پایدار روستایی در برنامه‌ی ششم توسعه کشور، انجمن علمی جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشگاه تهران.
۲. تقی‌بیگی، م.، آگهی، ح.، میرک‌زاده، ع. ۱۳۹۳. بررسی موانع و راهکارهای مناسب توسعه مشاغل خانگی

20. Kushalakshi, Dr. and Raghurama, A. 2012. Rural Entrepreneurship: A Catalyst for Rural Development. *International Journal of Science and Research (IJSR)*, 3(8): 51-54.
21. Lekhanya, L. and Mason, R. 2014. Selected Key External Factors Influencing the Success of Rural Small and Medium Enterprises in South Africa. *Journal of Enterprising Culture*, 22. 331-348.
22. Maksimov, V., Wang, S. and Luo, Y. 2016. Reducing poverty in the least developed countries: The role of small and medium enterprises. *Journal of World Business*, 52(2): 244-257.
23. Mura, L. and Ključnikov, A. 2018. Small Businesses in Rural Tourism and Agrotourism: Study from Slovakia. *Economics & Sociology*, 11(3): 286-300.
24. Parlińska, A., Jeroscenkova, L., Kruzmetra, M., Rivza, B. and Aleknevičienė, V. 2015. Instrumental value of cultural heritage as a promoter of SME in rural territories. *Economic Science for Rural Development*, 39: 218-226.
25. Pasnicu, D. 2018. Supporting SMEs in creating jobs. *Journal of Economic Development, Environment and People*, 7(1): 15-23.
26. Patel, B. and Kirit, Ch. 2013. Rural Entrepreneurship in India: Challenge and Problems. *International Journal of Advance Research in Computer Science and Management Studies*, 1(2): 37-28.
27. Shaikh, F., Shafique, K. and Ali, A. 2011. Impact of Small and Medium Enterprises SMEs on Rural Development in Sindh. *Modern Applied Science*, 5(3): 258-272.
28. Stankovic, M., Mrdak, G. and Stojanović, S. 2018. The Importance of Small and Medium Enterprises in Modern Economy. *Knowledge International Journal*, 28(5): 1619-1624.
29. Stanton, J. 2000. The Role of Agribusiness in Development: Replacing the Diminished Role of the Government in Raising Rural Incomes. *Journal of Agribusiness*. 18.
۱۱. کیقبادی، م. و ملکی‌فر، ف. ۱۳۹۳. دانشنامه بزرگ روش‌های آینده پژوهی. تهران، نشر تیسرا.
۱۲. مطیع لنگرودی، س.، قدیری معصوم، م.، رضوانی، م. ر. و نظری، ع. ۱۳۹۰. پژوهش‌های تأثیر بازگشت مهاجران به روستاها در بهبود معیشت ساکنان. *جغرافیای انسانی*، (۷۸): ۶۷-۸۳.
۱۳. مهاجرانی، ع. ا. و روستا، ز. ۱۳۹۳. بررسی مهاجرت معکوس و تأثیر آن بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و تغییرات فرهنگی و سیاسی در روستاهای شهرستان‌های تنکابن و رامسر واقع در استان مازندران. *مطالعات جامعه‌شناختی شهری*، ۵(۱۳): ۱۹۴-۱۶۷.
۱۴. میرزایی، الف.، رحیمیان، الف. و قلی‌پور، الف. ۱۳۸۷. نقش تحصیلات رسمی و اشتغال سازمانی در توانمندسازی زنان تهران. *پژوهش‌های زنان*، ۶(۳): ۱۱۳-۱۳۲.
15. Abrham, J., Strielkowski, W., Vosta, M. and Slajs, J. 2015. Factors that influence the competitiveness of Czech rural small and medium enterprises. *Agricultural Economics (AGRICECON)*, 61: 450-460.
16. Al-Haddad, L., Sial, M., Ali, I., Alam, R., Nguyen Vinh, Kh. and Khanh, Th. 2019. The Role of Small and Medium Enterprises (SMEs) in Employment Generation and Economic Growth: A Study of Marble Industry in Emerging Economy. *International Journal of Financial Research*, 10(6): 174-187.
17. Bairwa, Sh.L., Lakra, K., Kushwaha, S., Meena, L. and Kumar, P. 2014. Agripreneurship Development as a Tool to Upliftment of Agriculture. *International Journal of Scientific and Research Publication*, 4(3): 1-4.
18. Bose, Sh., Al-Jabri, O., Osman, N., Al-Habsi, S. and Al-Shidi, R. 2017. Role of Small and Medium Enterprises and Agricultural Cooperatives in Promoting Sustainable Agriculture for Rural Development and Food Security, 2(2): 1-21.
19. Ciambotti, M. and Palazzi, F. 2015. Social capital and SMEs: An exploratory case study. *Journal of International Business and Economics*, 15(2): 53-64.

Gorgan University of Agricultural
Sciences and Natural Resources

Journal of Entrepreneurship in Agriculture Vol. 6(2), 2019

<http://jead.gau.ac.ir>

DOI: 10.22069/jead.2021.18531.1432

Consequences of Developing Rural Entrepreneurial Businesses; Using the Technique of Future Wheels (Case study: Zarduee village of Paveh County)

Sh. Geravandi^{1*}, R. Kakehazar², B. Lorestani³

¹Assistant Professor, Department of Agricultural Extension & Education,
Faculty of Agriculture, Razi University, Kermanshah

^{2,3}M.Sc, Department of Agricultural Extension & Education, Faculty of Agriculture,
Razi University, Kermanshah

Received: 08/11/2019; Accepted: 25/11/2020

Abstract

Agriculture is often subsistence in Iran and most farmers do not have a suitable level of life. In this way, development of entrepreneurial businesses in rural area as strategy to improve rural living conditions and rural development has taken into consideration. Therefore, the purpose of this study was to study the consequences of the development of rural entrepreneurial businesses using the technique of future wheels in Zarduee village of Paveh County. Target population was rural business owners in Zarduee village, and 12 samples were interviewed by purposive sampling technique. The results showed that the development of rural entrepreneurial businesses in Zarduee village has created 4 first order consequences, 11 second order consequences, 16 third order consequences and 5 fourth order consequences. The first order consequences identified are: job creation, creating more coordination among villagers, reviving the indigenous cultures of the region and making the village famous. It is necessary for development officials and planners to include financial support, approval of the necessary budget, support laws, launching extension training courses and put incentive programs for the development of rural entrepreneurial businesses in the headline of their program.

Keywords: Entrepreneurial agribusiness, Rural development, Entrepreneurship, Consequences, Future wheels.

*Corresponding author;